

A k a d e m i c k ý BULLETIN

12/93

AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY

Ze 7. zasedání Akademické rady AV ČR

Zasedání Akademické rady (dále AR) se konalo 1. června 1993 a řídil je místopředseda AV ČR V. Pačes.

V úvodu zasedání zazněly informace o některých aktuálních otázkách, zejména o stavu přípravy návrhu politiky vlády ČR v oblasti vědecké činnosti a vývoje technologií. B. Velický a J. Syka informovali o jednání s ministrem školství P. Píthou a o pověření Rady vlády pro vědeckou činnost a vývoj technologií konstituovaném odborném týmu pro přípravu nového materiálu o vědní politice pro vládu ČR. Toto opatření by mělo umožnit větší účast odborníků z AV ČR a dalších institucí na tvorbě tohoto závažného dokumentu.

K dalším otázkám týkajícím se *vnitřního života AV ČR jako celku* patřil především **návrh postupu při přípravě nové struktury sekcí AV ČR** (bod III). Vytvoření nové struktury oborových sekcí je jedním z hlavních opatření první etapy transformace podle vládou projednaného transformačního projektu. K dalším patří příprava hodnocenf vědecké úrovně a výkonnosti pracovišť, zřízení nezávislých hodnotitelských gremií a příprava obecných kriterií pro atestace vědeckých pracovníků. Ředitelé pracovišť a předsedové vědeckých rad byli písemně vyzváni k prodiskutování této otázky na pracovištích. Výsledky diskuse na pracovištích projedná 13. 7. t. r. společné zasedání AR a Vědecké rady AV ČR. Vědecká rada spolu s Ekonomickou radou připraví v dostatečném časovém předstihu i zásady pro rozdělení prostředků mezi obory v roce 1994.

AR dále přistoupila ke změnám ve **složení poradních a pomocných orgánů AR** (bod IV), konkrétně Rady pro spolupráci s vysokými školami a přípravu vědeckých pracovníků, Rady Fondu pro vydávání vědecké literatury, Komise pro vědecké informace, Rady pro popularizaci vědy, Komise pro výpočetní techniku a Rady pro zahraniční styky. S novým složením a úlohou této organizační budeme v AB postupně seznamovat. Nově byla zřízena Tisková rada AR, ukončena byla činnost Komise pro zřízení bytové politiky s tím, že její úkoly převezme Ekonomická rada. Bytová politika AV ČR bude posouzena v celé komplexnosti na některém z příštích zasedání AR. V souvislosti s uplatňováním atestačního řízení podle transformačního projektu AV ČR bude dořešena otázka další existence Komise pro posuzování vědecké kvalifikace pracovníků.

Na základě **informace o stavu spolupráce AV ČR s vysokými školami** (bod XV/1), přednesené V. Pačesem, byly vzaty na vědomí dosavadní výsledky ve smyslu transformačního projektu. MŠMT bude požádáno o zveřejnění využití finančních prostředků, které jsou určeny na společné vědecké projekty AV a vysokých škol (k těmto 7 mil. Kč viz AB 7/93). V. Petrus podal **informaci o dosavadních převodech pracovníků AV na vysoké školy** ve smyslu usnesení vlády ČR č. 207 a dalších aktuálních otázkách likvidace rušených pracovišť (bod XVII/2).

Přehled **opatření k zajištění toku informací** (bod XII) z AV ČR směrem ven přednesl S. Pantůček. Diskuse byla soustředěna především k činnosti a personálnímu obsazení tiskového oddělení. **Diskuse ke koncepci časopisu Věstník** (bod XIII) bude pokračovat na příštím zasedání AR nad navrhovaným obsahem tohoto časopisu. Podle toho bude rozhodnuto o účelnosti dalšího vydávání.

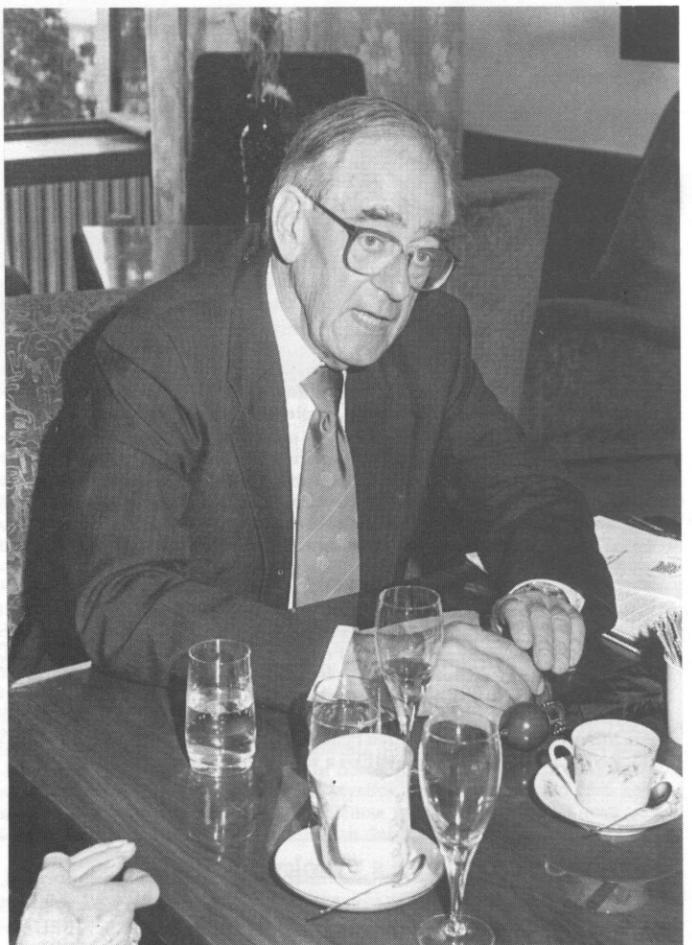
Další body jednání AR se týkaly některých konkrétních pracovišť AV ČR. Došlo k **uvolnění ředitelů rušených pracovišť AV ČR** z funkce (bod VIII). Podle § 8 odst. 1 písm. b) zákona ČNR č. 283/1992 Sb. K 30. 6. 1993 AR uvolnila z funkce ing. Miroslava Baldu, DrSc., pověřeného vedením Ústavu technologie a spolehlivosti strojních konstrukcí AV ČR; ing. Pavla Baráčka, ředitelky Vývojových dílen AV ČR; RNDr. Jiřího Boreckého, pověřeného vedením Laboratoře evoluční biologie AV ČR; doc. ing. Petra Byčkovského, CSc., pověřeného vedením Pedagogického ústavu J. A. Komenského AV ČR; doc. MUDr. Čibora Dostálka, DrSc., ředitelky Ústavu fyziologických regulací AV ČR; RNDr. Josefa Holíka, pověřeného vedením Ústavu nukleární biologie a radiochemie AV ČR; ing. Zdeňka Hrubého, CSc., pověřeného vedením Prognostického ústavu AV ČR; doc. ing. Jiřího Chlumského, CSc., pověřeného vedením Ekonomického ústavu AV ČR; doc. ing. Milana Jägera, CSc., ředitelky Ústavu obecné energetiky AV ČR; RNDr. Huberta Kříže, DrSc., pověřeného vedením Geografického ústavu AV ČR, k 30. 6. 1993; ing. Dimitrije Ležala, DrSc., ředitelky Ústavu chemie skelných a keramických materiálů AV ČR; RNDr. Jiřího Loma, DrSc., ředitelky Společných laboratoří biologických pracovišť AV ČR; RNDr. ing. Václava Mejsťříka, DrSc., ředitelky Ústavu krajinné ekologie AV ČR, k 30. 6. 1993; prof. ing. Jiřího Skálu, DrSc., ředitelky Ústavu teorie hutnických procesů AV ČR; PhDr. Miroslava Šestáku, DrSc., ředitelky Ústavu teorie hutnických procesů AV ČR; PhDr. Miroslava Šestáku,

CSc., pověřeného vedením Ústavu dějin střední Evropy AV ČR; Pharm. Dr. ing. Blahoslava Šrámka, CSc., ředitelky Ústavu experimentální biofarmacie AV ČR a dr. Rudolfa Žáčka, ředitelky Slezského ústavu AV ČR. Na základě návrhu vědecké rady pracovišť a zprávy z jednání komise pro výběr ředitelů jmenovala AR s účinností od 1. 6. 1993 na čtyřleté období ředitelkou **Ústavu dějin umění AV ČR** PhDr. Vojtěcha Lahodu, CSc., a ředitelkou **Orientálního ústavu AV ČR** PhDr. Janu Pečírkovou, CSc. AR dále potvrdila ve funkci ředitelky **Ústavu radiotechniky a elektrotechniky AV ČR** RNDr. Viktora Trkala, CSc., na období do 15. 6. 1994. Návrh na toto potvrzení uvedl K. Jungwirth. Byl vysloven souhlas s uzavřením nájemní smlouvy mezi Ústavem experimentální botaniky AV ČR a a. s. JUWIMA Praha o nájmu nebytových prostor a pozemku v Čejcích (bod XIV)

V **návrhu opatření k reorganizaci nakladatelství Academia AV ČR** (bod XI) zdůraznil J. Palouš, že cílem je vytvoření malého nakladatelství vědecké literatury (cca 25 zaměstnanců), které by bylo schopné konkurence v ČR i v zahraničí. Zároveň doporučil provést změny, týkající se mj. i dislokace pracovišť včetně ekonomického pronájmu prodejny vědecké literatury a dalšího využití Wiehlova domu. V obšírně rozprávě byly posuzovány možné varianty další existence a hospodaření nakladatelství. Připomínky se týkaly zejména otázek převedení hospodaření nakladatelství na formu příspěvkové organizace, s ohledem na kulturně společenský význam a tradici umístění bylo doporučeno prodejnu zatím ponechat v současné lokalitě. AR vyslovila souhlas s vyhlášením reorganizace nakladatelství Academia AV ČR k 1. 7. 1993, k posouzení okruhu diskutovaných problémů byla vytvořena pracovní skupina ve složení J. Palouš (vedoucí), F. Novák, S. Pantůček a V. Petrus. A. Tomský v součinnosti s touto skupinou provede reorganizaci nakladatelství ve smyslu příslušných právních předpisů.

V **oblasti mezinárodních styků** schvila AR **dohodou o spolupráci mezi AV ČR a Radou společenskovoředního výzkumu Jihoafrické republiky** (bod VI) a **dohodu o spolupráci mezi AV ČR a Královskou společností v Londýně** a vzala na vědomí informaci o výsledku zasedání společné výběrové komise ČR a Spojeného království pro udělování stipendí (bod VII). Na základě návrhu předsedy Komise životního prostředí M. Straškraby byl vysloven souhlas se spolupořádáním **Regionální konference Mezinárodní geografické unie (IGU)** v srpnu 1994 (bod XV/3).

Soulurou zprávu o stavu mezinárodní vědecké spolupráce AV ČR (bod V) přednesl J. Niederle. V diskusi k této zprávě bylo doporučeno, aby byla posouzena možnost rozdělovat prostředky na zahraniční spolupráci ve větší míře pracovišti. Zároveň bylo doporučeno, aby pro finanční zajištění účasti v některých organizacích (např. kurs UNESCO) bylo jednáno s MŠMT. Kriticky byla hodnocena skutečnost, že AV ČR nedostává od MŠMT informace o některých mezinárodních projektech nebo je dostává se značným časovým zpožděním.

Lord Hilton Flowers, předseda výboru pro vědu a technologie britského parlamentu, navštívil v květnu Prahu. Lord Flowers (naroden 1924) je teoretický fyzik, který se rovněž věnuje otázkám vědní politiky. Nuffieldova nadace, které od roku 1987 předsedá, má roční rozpočet 5 mil. liber šterlinků. Snímek B. Šebecové (IIIÚ AV ČR) jej zachycuje při přednášce PARLAMENT A VĚDA, která se uskutečnila 28.5.1993 v Emauzích.

Co nového v zahraničních stycích AV ČR

Koncem loňského roku měla AV ČR smluvně zajištěny kontakty vlastními i vládními dohodami s 55 partnery ze 44 zemí. Kromě toho je v současné době uzavřeno asi 90 dohod přímo mezi ústavy AV ČR a zahraničními partnery.* Pracovníci AV ČR se dále podílejí na výzkumných úkolech a projektech ES, NATO a Středoevropské iniciativy.* V souvislosti s novým státoprávním uspořádáním a vznikem AV ČR dochází se zahraničními partnery k jednání o zajištění kontinuity spolupráce a jsou podepisovány i dohody zcela nové, které odpovídají nynější podobě AV ČR.

V rámci UNESCO je AV ČR gestorem mezinárodního programu Člověk a biosféra (MAB) a dalších projektů.* V CERN se pracovníci AV ČR podílejí hlavně na experimentu DELPHI, na vývoji detekčních zařízení a technologií pro urychlovač LHC, na experimentu OMEGA IOH a některých dalších projektech nebo jejich přípravě. Podle usnesení vlády ČR se AV ČR podílí na odborné gesci spolupráce s CERN. To platí i pro SÚJV Dubna, kde se četní vědci spolu s dalšími pokouší o transformaci této instituce.* Při ministerstvu průmyslu a obchodu mají vzniknout jako poradní orgány Výbory pro koordinaci spolupráce s CERN a SÚJV Dubna, složené ze zástupců státní správy a vědeckovýzkumných pracovišť.* AV ČR iniciouje vstup do dalších mezinárodních vládních organizací (zejména EMBC, ICGEB, ESA) a vytvoření Českého historického ústavu v Římě.

Na snímku J. Plechatýho místopředsedkyně Královské společnosti v Londýně Anne L. McLaren a předseda Rady pro zahraniční styky AV ČR podepisují novou dohodu o spolupráci.

Ve dnech 13. a 14. května 1993 navštívili Prahu zástupci Královské společnosti v Londýně (The Royal Society of London) a byla s nimi podepsána dohoda o spolupráci s AV ČR (viz fotografie).* Při této příležitosti se konalo i zasedání společné komise České republiky a Spojeného království pro udělování britských stipendií mladým českým vědcům. Postdoctoral Fellowship Program je otevřen všem českým badatelům venujícím se přírodnovědnému nebo aplikovanému výzkumu, kteří nedosahli čtyřiceti let, a umožňuje dvanáctiměsíční pobyt na britských vědeckých pracovištích.* Z letošních patnácti přihlášených bylo stipendium uděleno geologovi M. Novákovi, entomologovi V. Novotnému, chemikovi J. Kvíčalovi, technikovi M. Kotoulovi, molekulárnímu biologovi J. Břízovi a elektronikovi I. Aubrechtovi.

Ve dnech 24. - 25. května 1993 Prahu navštívila delegace Rady společensko-vědního výzkumu Jihoafrické republiky (The Human Sciences Council - HSC) v čele s dr. Jehanem Moutonem. Došlo k podpisu dohody, podle níž dojde k uspořádání společného symposia o postavení společenských věd v transformující se společnosti možná již v listopadu tohoto roku.

V čele nově jmenované Rady pro zahraniční styky stojí doc. ing. Jiří Niederle, DrSc. (člen AR) jako předseda, místopředsedou je doc. MUDr. Josef Syka, DrSc. (člen AR). Dalšími členy jsou RNDr. František Dushábek, DrSc. (PAÚ), RNDr. Bektukovská (ÚDU), RNDr. Jaroslav Dittrich, CSc. (ÚJF), prof. ing. Ondřej Fischer, DrSc. (ÚTAM), RNDr. Václav Hořejší, CSc. (ÚMG), RNDr. Alexander Kasal, DrSc. (ÚOCHB), PhDr. Pavel Kouřil (Expozitura ARU v Opavě), PhDr. Milan Mráz, CSc. (FLÚ), RNDr. Ján Petzalt, CSc. (FZÚ), ing. Oldřich Širner, CSc. (UT), RNDr. Jana Šlotová, CSc. (BFÚ) a RNDr. Aleš Špičák, CSc. (GFÚ).

Rada pro spolupráci s vysokými školami

Rada pro spolupráci s vysokými školami a přípravu vědeckých pracovníků bude nadále pracovat v tomto složení: RNDr. Milan Bezdeček, CSc. (BFÚ), ing. Miroslav Hartman, DrSc. (ÚTZCHT), RNDr. Vladimír Fučík, CSc. (ÚMG), prof. ing. Pavel Kratochvíl, DrSc. (ÚMCH), RNDr. Svatopluk Krupička, CSc. (FZÚ), prof. RNDr. Jaroslav Kurzweil, DrSc. (MÚ), ing. Jiří Náprstek, CSc. (ÚTAM), MUDr. Bohuslav Ošádal, DrSc. (FGÚ), PhDr. Petr Peňáz, CSc. (ÚJČ), PhDr. Ivan Polednák, DrSc. (ÚHV), ing. Václav Sklenička, DrSc. (ÚFM Brno), ing. Antonín Vaněček, DrSc. (ÚTIA) a JUDr. Michaela Zuklinová, CSc. (ÚSP). Předsedou rady je místopředseda AV ČR doc. RNDr. Václav Pačes, DrSc.

Zřízena Tisková rada

Úkolem **Tiskové rady**, která byla nově vytvořena jako poradní orgán Akademické rady AV ČR, je pomáhat v oblasti spolupráce s hromadnými sdělovacími prostředky a při styku s veřejností. Předsedou rady je PhDr. Svetozád Pantůček, CSc., člen Akademické rady odpovědný za tyto otázky, a místopředsedou doc. PhDr. Miroslav Červenka. Dalšími členy jsou většinou novináři věnující se zpravodajství v oblasti vědy a techniky, jmenovitě dr. Ivan Boháček (Vesmír), dr. Ivo Budil (Český rozhlas), dr. Libuše Hanzalová (ČTK), Libuše Koubská (Lidové noviny), dr. Karel Pacner (Mladá fronta), Naděžda Petrová (ČTV) a ing. Šárka Speváková (Technický magazín). Členem rady je i dr. Jaroslav Šonka, který během svého působení v německém Heidelbergu získal cenné zkušenosti s organizací vědeckého zpravodajství ve výspěch zemích. Vedoucí Tiskového oddělení AV ČR dr. M. Hakenová je tajemnicí rady a zároveň jejím členem s hlasem poradním.

Souběžně s Tiskovou radou bude i nadále pracovat **Rada pro popularizaci vědy**, které předsedou je prof. MUDr. Vratislav Schreiber, DrSc. Místopředsedou této rady je RNDr. Jiří Grygar, CSc. (FZÚ), a jejími členy prof. dr. Jiří Bičák, DrSc. (MFF UK), dr. Ivo Budil (Český rozhlas), prof. PhDr. František Daneš, DrSc. (ÚJČ), prof. MUDr. Rajka Doleček, DrSc. (Ostrava), RNDr. Jiří Doskočil, DrSc. (ÚMG), PhDr. Zdeněk Hlavsa, CSc. (ÚJČ), Jaroslav Hořejší (SVTI IKEM), RNDr. Helena Illnerová, DrSc. (místopředsedkyně AV ČR), dr. Petr Jakeš (PřF UK), prof. MUDr. Ctirad John, DrSc., PhDr. Jaroslav Kolář, CSc., prof. Jiří Koryta, DrSc., dr. Vladimír Petřík, MUDr. Ivan Rychlík, DrSc., doc. PhDr. Pavel Spunar, CSc. (ÚKS), prof. RNDr. Alexandr Stich, CSc. (FF UK), prof. dr. ing. Ladislav Tondl, DrSc. (FLÚ), PhDr. Slavomíl Vencl, CSc. (ARÚ), ing. Josef Vodseďálek, DrSc., a RNDr. František Vyskočil, DrSc. (FGÚ).

Food and Agriculture Organization (FAO) a její spolupráce s českou vědou

Food and Agriculture Organization (FAO) není samozřejmě zaměřena na vědeckou činnost jako takovou. Aplikace vědeckých poznatků zejména v rozvoji zemědělství, lesnictví a rybářství méně rozvinutých států zde však vedle hospodářských a hospodářsko - politických otázek hraje významnou roli. Dlouhodobý zásadní přístup FAO, spočívající především na vývozu zemědělských postupů a technologií do třetího světa, se dostal v rámci konfrontace Sever - Jih do výrazné kritiky. Ukažuje se, že tyto postupy jsou pro tropické, málo rozvinuté země naprostě nevýhodné. V jejich podmínkách nevedou k dostatečné výrobě potravin pro místní obyvatelstvo a přitom výrazně zvyšují zadluženosť těchto zemí a jejich hospodářskou závislost na zemích rozvinutých. Mají i naprostě nevhodné důsledky pro přírodní prostředí, protože přispívají k vytváření monokultur proti původním polykulturám, k odlesňování ploch, k růstu požadavků na umělá hnojiva a k degradaci půdy. V tomto směru se hlediska ústředních orgánů FAO teprve začínají přetvářet a úloha vědy zde tudíž výrazně stoupá.

Spolupráce české vědy s FAO je dosud pojmenována minulostí, kdy z hlediska státních orgánů byl zájem mizivý a ve srovnání např. se sousedním Polskem a Maďarskem výrazně nižší. Situace se dosti podstatně zlepšila v období 1991-1992 zejména díky aktivitě stálého představitele ČSFR ve FAO ing. Szabó. Federální Výbor pro spolupráci s FAO zorganizoval v roce 1992 zasedání 18. regionální konference FAO pro Evropu v Praze. Konference vytýčila plán činnosti FAO v evropském regionu 1994 - 1999, v němž jsou stanoveny jako nejvyšší priority pomoc zemím precházejícím na tržní ekonomiku, projednání otázek systému držby a vlastnictví půdy ve východní a střední Evropě, pomoc při řešení budoucnosti vysokých vzdělávacích institucí, odstranění překážek pro export zemědělských výrobků a přístup zemí ke Konvenci o ochraně rostlin.

Počítá se s ustavením dočasných pracovních skupin zvláště pro tyto oblasti:

- a) trvale udržitelný rozvoj zemědělství, lesnictví a rybářství,
- b) pěstování rostlin v méně příznivých podmínkách,
- c) zdokonalení technologií pro nepotravinářskou zemědělskou výrobu,
- d) alternativní využití půdy a jeho dopad na potravinovou bezpečnost, životní prostředí a jiné cíle zemědělské a lesnické politiky,
- e) levnější a energeticky nenáročné technologie v zemědělské a lesnické výrobě,
- f) aplikovaná biotechnologie a vývoj nových metodik výzkumu,
- g) uplatnění výživových aspektů v národní politice s cílem předcházet one-mocnění z nesprávné výživy,
- h) nové trendy ve spotřebě, zvláště pokud jde o biologicky „čisté“ potraviny,
- i) výchova spotřebitele k racionálním spotřebním zvyklostem.

Pracoviště AV ČR spolupracuje s jednotlivými orgány FAO již dlouho. V současné době probíhá asi deset úkolů a daleko širší je spolupráce jednotlivých pracovišť ve funkci expertů FAO. Zejména se pořádá i několik kursů pro pracovníky z tropů a subtropů. Protože se však v současné době formuje postoj České republiky k FAO, je třeba uvažovat o nových kontaktech a možnostech aktivního zapojení. V úvahu přichází především tyto formy:

A. Organizace kursů z oborů zemědělství, lesnictví a rybářství a souvisejících oborů biologie, medicíny, zvěrolékařství, ekonomie, mechaniky apod. pro pracovníky ze zemí třetího světa. Vždy se musí sejít nabídka s poptávkou, přičemž je nutno vyvinout úsilí jednak ke zjištění představ o poptávce, jednak pro volbu takové nabídky, která má naději na uplatnění. Tyto kurzy jsou poměrně bohatě financovány. Výhodou je rozšíření styku s odborníky ze zemí třetího světa, kteří tak získávají bližší vztah k naši zemi a zprostředkují další styky. Pokud je kurz úspěšný, bývá zpravidla požadováno jeho opakování v dalších letech.

B. Vysílání jednotlivých expertů k odborné činnosti do zemí třetího světa. Může jít o práci v některých lokálních výzkumných pracovištích, o účast na výzkumných expedicích či na mezinárodních projektech. Účast je zpravidla dlouhodobá, jedno- i víceletá. Podstatná je opět na jedné straně nabídka expertů ze strany ústavu (lze využít prostřednictví České komise pro spolupráci s FAO nebo se přímo obrátit na ústředí FAO), na druhé straně informovanost o zájmu o experty a o připravovaných projektech. Přehled lze získat jedině studiem materiálů a publikací FAO (ročně jich vychází několik set), a dalším aktivním zjišťováním. Jednou zakotvená spolupráce pak již vede k dostatečné informovanosti o další činnosti.

C. Přijetí pracovníků ústavů AV ČR do ústředí nebo do jednotlivých oblastních organizací FAO. To je v současné době vůbec nejdůležitější bod pro další rozvoj styků mezi českou vědou a FAO. V tomto směru dochází k nabídce jednotlivých konkursů na místa, která se zatím pro nezájem z naší strany nepodařilo obsadit. Jde o místa vědeckých ředitelů, která ani tak nevyžadují vysoké schopnosti aktivní vědecké práce, jako spíše schopnosti organizační. Požadovány jsou dobré jazykové znalosti (vedle angličtiny často také další jazyk podle oblasti zájmu). V současné situaci by nástup našího pracovníka na takové místo znamenal významný zisk pro ústav, Akademii věd i celou republiku. Dobrých odborníků, kteří by se takové práce mohli ujmout, je jistě řada.

D. Účast na aktivitách ve směrech vyše uvedených prioritních programů pro Evropu. Konkrétní nabídky na spolupráci s FAO přicházejí v podobě rozsáhlých materiálů a je třeba na ně odpovědět obvykle ve velmi krátkém termínu, takže je možné je distribuovat pouze členě. To není možné bez seznámení eventuálních zájemců a oblastí jejich věcného a regionálního zájmu. Apeluj proto na ředitele, vědecké rady ústavů i jednotlivé pracovny AV ČR a dalších vědeckých institucí, aby vážně posoudili možnosti spolupráce s FAO. Prosím o sdělení případných zájemců o různé druhy spolupráce, zejména pak o místa pracovníků v orgánech FAO.

V České komisi hodláme jako zástupce AV ČR navrhnut vytvoření jednotlivých odborných sekcí, což by vedlo k prohloubení informovanosti vědeckých a výzkumných pracovišť u nás a přispělo k naší intenzivnější účasti, kterou jedna úřední komise nemůže dostatečně zahrnout. Budu také požadovat distribuci seznámení našich expertů, kteří se činnosti FAO dosud zúčastnili, aby bylo možno využít jejich zkušeností.

Publikace FAO jsou přístupné v Ústřední zemědělské a lesnické knihovně (Slezská 7, Praha 2). Informace o nich a o činnosti FAO lze získat prostřednictvím Bulletinu Československého výboru pro spolupráci s FAO, který dosud vydával Ústav vědecko - technických informací pro zemědělství. Blížší informace podá i autor tohoto příspěvku (Biomatematická laboratoř ENTÚ AV ČR, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice, tel. 038 41928, fax 038 45985, E-mail stras@entu.cas.cz), nebo tajemnice Komise pro životní prostředí AV ČR dr. E. Žížková v budově KAV ČR (Národní 3, Praha 1). Aktuální informace poskytnutou jednotlivou oddělení FAO v Římě.

M. Straškraba

RNDr. Milan Straškraba DrSc., narozen 1931, je vědeckým pracovníkem Entomologického ústavu AV ČR a předseda Komise životního prostředí AV ČR. Zastupuje AV ČR v nově vytvářeném Českém výboru pro spolupráci s FAO.

Laudatio na Czesława Miłosze

V různých zemích světa vycházejí jednosvazkové encyklopédické slovníky, které vysvětlují jen několika větami dané heslo. Spisovatelům se v nich užívají dva tři řádky. Nezávidím autorům, kteří dostanou za úkol napsat charakteristiku Czesława Miłosze na tak trpasilém prostoru. Například „polští básník“ - a musí se zarazit při slově „polští“. Je přece z Litvy, příše také anglicky, do angličtiny překládá své vlastní básně. Kdyby byl pouze básníkem, měl by práci přečejen usnadněnou. Jenže on je také esejista, překladatel, historik literatury - a to nejen polské - je univerzitní profesor slavistiky. Vysokoškolským vzděláním právník, poté rozhlasový pracovník, na čas diplomat - a mimo jiné také překladatel Bible. Narodil se a vyrůstal na Litvě, žil ve Varšavě a ve Francii a od roku 1960 působí ve Spojených státech. Literární kritici a historikové mu nejdřív příkli příslušnost ke katastrofickému proudu polské literatury, včlenili ho do romantické tradice polské lyriky - a vzápětí u něho našli silné prvky klasicismu. Blížil se tu polské avantgardě, to jejímu protipólu, skupině Škamandritů. Překládal svého vzdáleného příbuzného Oscara Miłosze, litvanského diplomata, který psal francouzsky. Z francouzštiny za války přeložil knihu, kterou v Americe napsal Jacques Maritain, překládal Simone Weilovou. Z angličtiny vedle Shakespeara překládal Miltona, Blakea a Yeatse - především však velmi mu blízkého T. S. Eliota. Zabývá se nejen polskými autory, mezi nimi Witkiewiczem, Gombrowiczem, Vincensem, Herbertem a Watem, ale také Američany Whitmanem a Faulknerem, Francouzem Saint-John Persem, Rusem Dostoevským. Anglicky napsal dějiny polské literatury, které si přeložili také Němci, vydal anglickou antologii poválečné polské poezie, v níž uveřejnil vlastní anglické překlady z polštiny.

Ten, kdo se ujmé úkolu napsat monografii o Czesławu Miłoszovi, musí být odborníkem přinejmenším na dějiny polské, francouzské, anglické, americké a ruské literatury, musí znát dobré Bibli, mít rozhled po antické kultuře a dějinách filosofie, dobře ovládat dějiny několika evropských států a Ameriky. Od roku 1930 - tedy za posledních třiašedesát let - se jeho jméno objevuje v časopisech a na obálkách knih, vydávaných v nejrůznějších jazycích a v různých státech několika světadílů.

Pochází z vlasti Adama Mickiewicze, ale také z vlasti mírných i fanatických vyznavačů nejrůznějších náboženství - od jezuitů přes kalvín a sociiniana až ke karamímu, potomkům tatarských muslimů, a židovským kacikům. Když se mu v roce 1980 dostalo zaslouženého vyznamenání v podobě Nobelovy ceny (o čtyři

roky dřív než Jaroslavu Seifertovi), někteří dezorientovaní novináři na Západě nevěděli, kam ho mají zařadit. U Čecha Jaroslava Seiferta je hned napadlo, že je to bánský z města německy pišícího Franze Kafky, u Czesława Miłosze se zoufale snažili najít vysvělení, jak je to možné, že americký profesor bánský polsky pochází ze šlechtického rodu usedlého už po několik století na území tehdejší Litvaské sovětské socialistické republiky. V knize „Rodzinna Europa“ z roku 1959, která tehdy mohla polsky vyjít v Paříži, nikoli však ve Varšavě, Miłosz vysvětlil jiným - a ujasnil sám sobě, jak je to možné, že intelektuál může ve 20. století pocházet z carské Litvy, prožít dvě světové války, dvakrát změnit státní občanství, mluvit a psát několika jazyky, na stále se usadit v Americe - a zůstat evropský vzdělanec. Být původem z periferie katolické Evropy - a přitom být pokračovatelem liberální západoevropské a mediterránní kulturní tradice a zároveň se hlásit s plným pochopením a náruživostí k obdivovatému rusko-pravoslavné kultury Fjodora Dostoevského a bánských ruské avantgardy našeho století.

Od roku 1931 zná Czesław Miłosz Čechy a Prahu - tehdy sem přijel jako dvacetiletý student práv z Vilna a naše město na mladého turisty udělalo velmi příznivý dojem. Nedivíme se, že to byl dojem daleko lepší než za jeho krátké návštěvy ve smutném roce 1950. Po pádu komunismu ve střední Evropě není u nás Czesław Miłosz poprvé - a doufám, že bude přijíždět i v budoucnu. Jako malem na celém světě má i u nás své nadšené čtenáře - ty, kteří čtou polsky, i ty, kteří znají části jeho díla v českých překladech.

Vyznamenání, kterého se mu dnes dostává od Akademie věd České republiky, totvora může dodat lesku jednomu z největších literátů naší doby. My, čeští obdivovatelé jeho díla, jsme mu vděčni za to, že naše vyznamenání přijal. Tato skutečnost je daleko významnější pro nás než pro něho.

V závěru své knihy „Rodzinna Europa“ Czesław Miłosz napsal větu, která je shrnutím jeho životního poznání: „Našeptává-li nám ctižádost povznést se nad jednoduché mravní zásady, které hájí lidé prostí duchem, místo abychom si tyto zásady zvolili v době nejistot za střelku kompasu, pak se propadá to jediné, čím můžeme vykoupit svá bláznovství a své chyby, to znamená lásku.“

Zivot a dílo Czesława Miłosze i v našem století potvrzují moudrost starověku, že totíž *dulcia non novit, qui non gustavit amara* (*nepozná sladké ten, kdo nezkušil hořkého*).

Jsme částí té Evropy, k níž patří Czesław Miłosz - a jsme hrdi na to, že k ní smíme patřit spolu s ním.

Antonín Měšťan

Prof. PhDr. Antonín Měšťan, narozen 1930, je profesorem slovanských literatur

na universitě ve Freiburgu (SRN) a stojí v čele Slovanského ústavu v Praze. Czesław Miłosz, narozen 1911 v litevských Štějnech, je polský básník a prozaik, žijící od roku 1950 v emigraci. Nositel Nobelovy ceny za literaturu (1980) působí jako profesor na katedře slovanských literatur a jazyků kalifornské university v Berkeley. Czesławu Miłoszovi byla udělena čestná plaketa Akademie věd Za zásluhy o vědu a lidstvo, kterou při jeho pražské návštěvě předala 27. května t. r. místopředsedkyně AV ČR H. Illnerová. Na snímku J. Plecháčeho je laureát zachycen při předávání pocty spolu s V. Heroldem.

Tři otázky pro Czesława Miłosze

Jaká je podle vás úloha spisovatele v nových podmírkách Evropy?

Existence spisovatele se vyznačuje dvojím: trvalými a časovými rysy. Pokud se trvalých znaků týká, myslím, že se nezměnily od dob, kdy si čenští básníci stěžovali na nedostatek uznání a malou finanční odměnu za svou práci. Je ale i jiná role spisovatele, ta, která se v čase mění. Myslím, že spisovatelé této části Evropy musí dnes projít obrovskou vnitřní proměnou, mají-li se přizpůsobit nové situaci, tož tomu, že už nejsou inženýry lidských duší.

Jak vidíte budoucnost našeho kontinentu, Evropy?

Pokud se týká oblasti Polska, České republiky a Maďarska, jsem mírně optimistický.

A jaká je podle vašeho názoru v této chvíli v naší zeměpisné šířce nejdůležitější lidská vlastnost?

To by vyžadovalo dlouhý rozhovor. Řekl bych jen, že jsme si ještě neuvedomili, co se vlastně stalo. V toliku oblastech musíme začít znova. Je třeba provést úplné přehodnocení některých základních postojů dvacátého století.

-sd-

Naše anketa

1. Jak vidíte budoucnost české vědy?

2. Co říkáte transformaci Akademie věd?

Tyto otázky jsme položili představitelům naší vědy a vzdělanosti.

Zde jsou některé z odpovědí:

Člen Akademické rady PhDr. Vilém Herold, CSc.

1. Na budoucnost české vědy je třeba pohlížet optimisticky - už proto, že bez jejího rozvoje nelze počítat ani s rozvojem naší společnosti, jejích potřeb, s vyrovnaným kroku s vyspělými státy. To platí nejen o vědách technických, matematicko-fyzikálních, či širokém komplexu věd přírodních, ale i o vědách sociálně - ekonomických a humanitních. Všechny mají své významné místo, přičemž poslední dvě jmenované skupiny věd nejsou prakticky zastupitelé bádáním v zahraničí: vědecké výzkumu české společnosti, její struktury, vývoje národního hospodářství i její historie, literatury, jazyka, kultury atd. je třeba rozvíjet u nás. To vše samozřejmě v evropském kontextu a s využitím všeho nového ve světové vědě.

2. Transformace směřuje k úzkému propojení vědeckého výzkumu v Akademii s vědeckým bádáním na vysokých školách i v dalších institucích, ale i k využití všech vědeckých kapacit při vysokoškolském a postgraduálním studiu. Nejdé tolík o rozvoj institucí, jako o rozvoj potřebných a kvalitních oborů. Na druhé straně ovšem institucionální, grantové atd. zabezpečení je podmínkou rozvoje oborů. Transformace nebude asi nikdy zcela uzavřený proces. V současnosti půjde i ve skupině věd, které jsou nyní součástí III. sekce a které by mely podle mého přesvědčení zůstat integrální součástí Akademie, o posílení daných tendencí. To, co se v tomto směru již prakticky děje, i výsledky, kterých bylo někdy ve velmi obtížných podmínkách dosaženo, mne i zde opravňují k optimismu.

Člen Akademické rady RNDr. Milan Mareš, DrSc.

1. Jsem chorobný optimista, vidím budoucnost celkem růžově. Jeden z důvodů, proč si to myslím, je ten, že jsem po listopadu 1989 čekal poměrně velký odliv odborníků do zahraničí. I když pracuji v ústavu, kde dělájí elektronici, informatici a zkrátka lidé, kteří se na Západě velmi dobré užívají, odliv je minimální. Ti, kteří odešli, hostují přechodně na univerzitách a chtějí se vrátit. Myslím, že věda tady má z čeho žít.

2. Akademie věd je od toho, aby dělala vědu a pěstovala ji po všech stránkách. Hlavní je, aby zmizelo, co dělání vědy překáží, a aby přibýlo, co jí pomůže. Jak to provést technicky, na tom teď sedí fúra lidí ve dne v noci. (...) Myslím, že uvažují v rozumných mezích, a že z toho vyjde něco přijatelného.

Ptala se Sylva Dančková

Projekt ES „Spolupráce se zeměmi střední a východní Evropy“

Ministerstvo Vlámského společenství nabízí českým institucím, organizacím a podnikům spolupráci na společných projektech v rámci projektu ES „Spolupráce se zeměmi střední a východní Evropy“. Vlámské společenství má zájem na rozvíjení přímých kontaktů při ochraně životního prostředí, rozvoji infrastruktury a sociálně - ekonomického zajištění, ve výchově a v dalších oblastech. Je dávána přednost iniciativám souvisejícím s programy ES (např. program PHARE), iniciativám soukromých organizací a společností, a spolupráci s oficiálními vlámskými institucemi. V současné době využívá už této nabídky i podpory řada českých institucí, jako je např. Universita Karlova, Masarykova Univerzita v Brně, VŠE v Praze, olomoucká arcibiskupská Charita, Radioterapeutický ústav ministerstva zdravotnictví, Fakultní nemocnice Ostravské university, Česká národní banka aj.

Bližší informace a formuláře k podání projektu je možno získat na adresě:
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Economie, Bestuur Commercialisering en Orientering, „Programma Midden-en Oost-Europa“, Markiesstraat 1, B-1000 Brussel. Fax: 00-32-2-502 47 02, telefon 00-32-2-507 38 64, 507 37 18.

SAV u V. Mečiara

Představitel Slovenské akademie věd byl 28. dubna t.r. přijatí předsedou slovenské vlády V. Mečiarem. Setkání se zúčastnil i ministr školství M. Kučera. Podle zprávy místopředsedy SAV Š. Lubyho bylo tříhodinové rokování otevřené a probíhalo s obostrannou snahou o vzájemné pochopení. SAV připraví v návaznosti na probíhající restrukturizaci (k ní viz AB 11/93) všeobecnější a obsaženější **transformační projekt**, který se zpracuje paralelně s přípravou konceptu státní vědní a technické politiky, jež má být ukončena k 31. 8. 1993. Předseda vlády navrhl vytvoření tzv. transformační rady, do níž by vedle zástupců decizní sféry měly být inkorporovány i pracovníci SAV.

SAV přistupuje vstřícně k premiérové návrhu, aby její sily byly využity v současné etapě transformace slovenské společnosti a při specifikování hlavních směrů rozvoje vědy a techniky. Už několik dní po tomto setkání určilo vedení SAV ve spolupráci s vedením grantové agentury základní soubor expertů, kteří mohou podle potřeb státních orgánů iniciativně působit v této devítivé klasifikačních směrech: transformace společnosti, rozvoj vědy a vzdělanosti, zdraví a výživa, ekologizace společenského rozvoje, využití mikroelektroniky a informatiky v hospodářství, nové materiály a technologie, racionalizace výroby a spotřeby energie, domácí suroviny a recyklační technologie a konečně rozvoj dopravních a komunikačních systémů.

Co to znamená...

CERN - Conseil Européen pour la recherche nucléaire
EMBC - European Molecular Biology Conference
EMBC - European Molecular Biology Organization

ESA - European Space Agency

FAO - Food and Agriculture Organization

ICGEB - International Centre for Genetic Engineering and Biotechnology

ICSU - International Council of Scientific Unions

MAB - Man and the Biosphere

PHARE - Pologne et Hongrie: Actions pour la reconversion économique

UNESCO - United Nations Education Science and Cultural Organization

KALEIDOSKOP AB 93 ** KALEIDOSKOP AB 93

Katedra jazyků AV ČR se přestěhovala. Její sídlo je přeneseno z Římské ulice do budovy Kanceláře AV ČR, Národní 3, 111 42 Praha 1. Telefon Katedry jazyků je 235 80 65 - 81, linka 426 a 451.

V Astronomickém ústavu AV ČR došlo konečně k zapojení kvalitní radioreleové telefonní linky do Ondřejova, následkem čehož se měně některá již označená telefonní a faxová spojení. Byla zrušena pražská telefonní linka 724525 i FAX 0204-85314. FAX i telefon mají nyní společné pražské číslo 881611. Dovolat se lze od 6.00 do 15.00 hod., FAX funguje nepřetržitě. Telefonní číslo 0104-857111 zůstává v platnosti. Konkrétním pracovníkům se lze dovolat přímo na stálou volbu 0205-857 + třímístné číslo jejich linky, a to i během jejich noční služby.

Brněnská pobočka ÚČSL AV ČR má od května 1993 novou adresu: Ústav pro českou a světovou literaturu AV ČR, Květná 8, 603 00 Brno, tel. 331 143 linky 35, 36, fax 338 979.

Smlouva s firmou SAMSUNG

21. května 1993 vstoupila v platnost smlouva mezi AV ČR a jihokorejskou firmou Samsung. Po dva roky bude tato firma zastupovat AV ČR při prodeji vědeckých výsledků a technologií v Koreji v případě úspěšné zprostředkování obchodu obdrží provizi ve výši 7,5 %. Koordinaci ze strany AV ČR bylo pověřeno licenční oddělením Patentových a licenčních služeb AV ČR, které se v nejbližších dnech v této záležitosti obrátí na jednotlivá pracoviště.

Parlamentní komise pro vědu a výzkum doporučila schválení tzv. malé novely vysokoškolského zákona, kterou se zavádí v oblasti vysokého školství termínované pracovní smlouvy. Další schůze parlamentní komise se uskuteční 25. června t. r. a na programu jednání pravděpodobně bude i návrh zásad vědní politiky.

Česká komise pro vědecké hodnosti schválila oprávněn Vědecké rady AV ČR zřizovat komise pro obhajobu kandidátských disertačních prací a udělovat vědecké hodnosti.

Rada vedcov SAV zvolila v doplňujících volbách za člena předsednictva SAV hydrologa L. Molnára, který zároveň abdikoval na funkci předsedy Výboru Rady vedcov. Předsedou tohoto orgánu se stal fyzik P. Mrafko, místopředsedou je fyziolog V. Směško a dalšími členy K. Kollár, G. M. Ostrolucká, M. Piscová, D. Ratka, J. Rychlý a M. Stašková.

Valné shromáždění Maďarské akademie věd se uskutečnilo ve dnech 10. - 13. května 1993. Do funkce předsedy byl opětovně zvolen akademik Domokos Kosáry, který strávil jako disident čtyři roky v komunistických žalářích a byl do této funkce zvolen poprvé v roce 1993. Místopředsedy byli zvoleni Béla Halasz, Pál Michelberger a Ferenc Pataki. Vědeckým tajemníkem je László Keviczky a jeho zástupcem Attila Harmathy.

Maďarská akademie věd byla založena v roce 1825 a v současné době prochází procesem transformace v moderní vědeckou organizaci. Ve čtyřiceti evaluačních komisech pracovalo více než 200 vědců (z toho polovina v universitách). Tým ICSU posuzovaly práci a výsí rozpočtu u třech větších ústavů. Finanční zdroje i pro Akademii uvolňuje Maďarský fond pro výzkum, známý jako OTKA.

Konkurs

Ředitel Sociologického ústavu Akademie věd vypisuje konkurs na místo odborného nebo vědeckého pracovníka do týmu pro sociologický výzkum lokální a regionální politiky, rozvoje obcí, měst a regionů. Tým provádí empirické výzkumy a účastní se mezinárodní spolupráce. Zájemci s ukončeným vysokoškolským vzděláním, ovládající anglickou, němečtinu, nebo francouzštinu, se mohou přihlásit do měsíce po zveřejnění na personálním oddělení Sociologického ústavu AV ČR, Praha 1, Jílková 1. K písemné přihlášce přiloží doklady o dosažené kvalifikaci, stručný životopis s popisem dosavadní praxe a dále seznam publika-

Dále ředitel Sociologického ústavu AV ČR vyhlašuje konkurs na místo šéfredaktora Sociologického časopisu. Kvalifikaci předpoklády:

- VŠ humanitního nebo ekonomického směru
- zkušenosti ze sociologie
- občanská bezúhonnost

Zahájení činnosti 1.11.1993. Přihlášky do konkuru doplňte stručným životopisem, popisem dosavadní praxe a přehledem publikací činnosti. Písemné přihlášky zašlete nejpozději do 30.9.1993 na adresu: Ředitel Sociologického ústavu, Jílková 1, 110 00 Praha 1.

ASSOCIATION STOP A LA DESTRUCTION DU MONDE připravuje společně s UNESCO mezinárodní fórum od 22. do 26.6.93 na Nouvelle Sorbonne v Paříži.

Děkanat strojní fakulty ČVUT přijme vedoucího oddělení pro vědu a výzkum. Bližší informace u proděkana pro vědu a výzkum Doc. Ing. V. Pražmy, CSc., na tel. č. 3322669; 3322668; 3114732.

Kontaktní adresa: Pokud není uvedeno jinak, obracejte se se žádostmi o bližší informace o zde uváděných mezinárodních akcích a zahraničních stipendiích na adresu: Zahraniční odbor KAV ČR, Národní 3, Praha 1, pí A. Štysová (tel. 2358065 linka 480).

Vydává:

Tiskové oddělení Kanceláře AV ČR

Národní 3, Praha 1

Odpovědný redaktor PhDr. A. Kostlán CSc.

tel.: 26 63 18

Sazba: Fortuna, středisko fotosazby, Praha

Tisk: Academia Praha

Číslo vychází 18.6.1993